

Onderzoeksresultaten:

Corona: 5^e golf en impact op mantelzorg,

Eind november/begin december 2021

Mantelzorgers vangt weggevallede zorg op

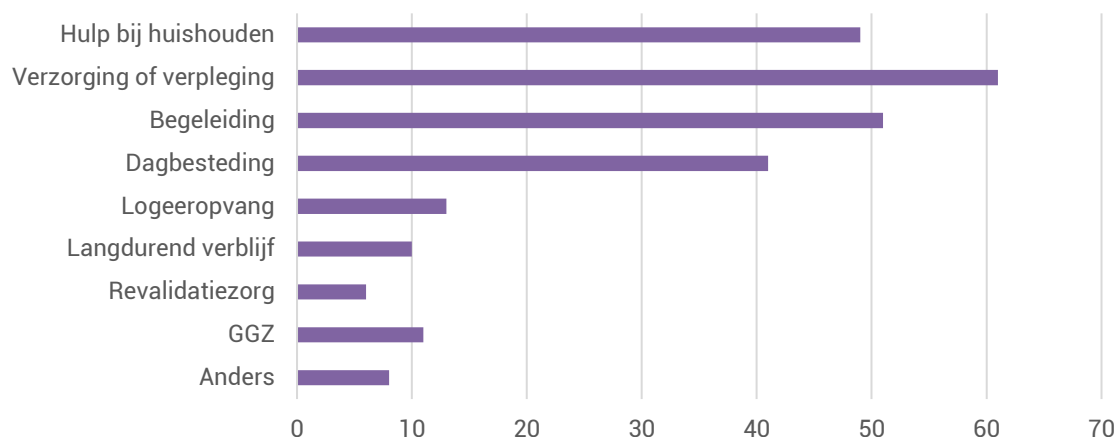
Corona houdt de wereld nog steeds in de greep. Inmiddels is in Nederland de vijfde coronagolf een feit. Wederom zijn er veel besmettingen waardoor er maatregelen van kracht zijn die impact hebben op de zorg. Ook de zorg thuis staat onder druk, zo blijkt uit dit onderzoek onder mantelzorgers in december 2021. Een derde van de mantelzorgers die zorgen voor een zorgvrager met een indicatie voor professionele zorg, hebben te maken met afgeschaalde zorg thuis. Wie vangt dit op? Vijf op de zes mantelzorgers vangt geheel of deels de afgeschaalde zorg op. Voor de mantelzorgers betekent dit een extra belasting door met name het gevoel altijd "aan" te moeten staan, de mentale belasting die dit met zich meebrengt en het minder tijd hebben voor de eigen sociale contacten of ontspanning. Kortom: meer zorg voor de ander, minder zorg voor zichzelf.

Een derde ontvangt minder of geen formele zorg ondanks indicatie

Van alle respondenten zorgt 69% voor een naaste met een indicatie voor formele, professionele zorg, van wie een vijfde een indicatie heeft voor langdurend verblijf in verpleeghuis of zorginstelling. Aan de overige mantelzorgers met een indicatie voor zorg is gevraagd welke formele zorg normaliter wordt ontvangen. Verzorging en verpleging blijkt de meest geïndiceerde vorm van zorg te zijn in de zorgsituaties van de respondenten (61%), gevolgd door begeleiding (51%) en hulp bij huishouden (49%).

Van welke vorm(en) van formele zorg heeft degene voor wie u zorgt een indicatie?

N=263

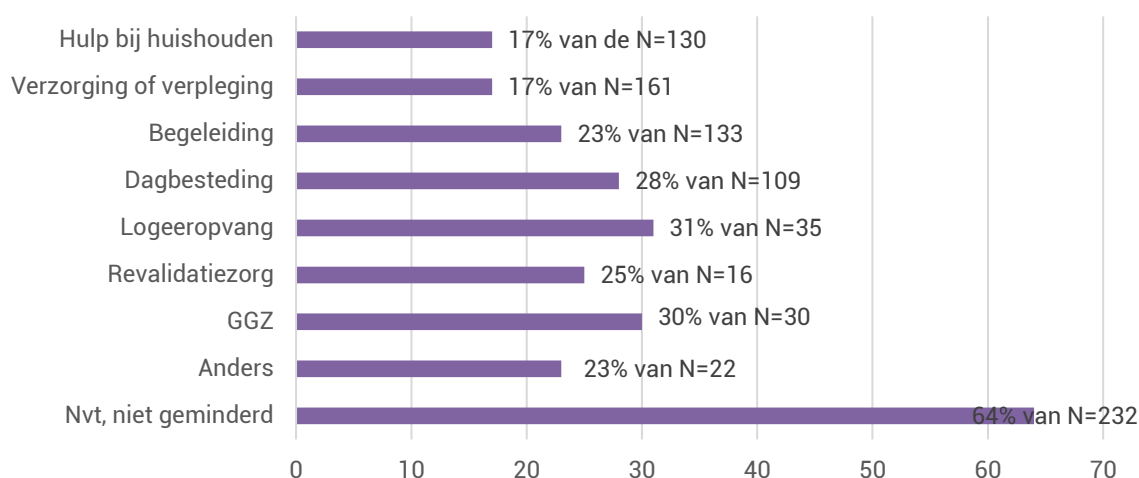
De antwoorden onder de antwoordcategorie "anders" hebben vooral betrekking op 24 uur zorg thuis.

Dagbesteding en dagopvang zowel absoluut als relatief het meest getroffen

Aan deze mantelzorgers is vervolgens gevraagd of de formele zorg die geïndiceerd is, in deze periode (november en december 2021) is geminderd of gestopt.

Uit de volgende grafiek blijkt dat inderdaad bij 36% van de mantelzorgsituaties het geval. Bij 64% bleef de formele zorg op hetzelfde niveau ondanks de impact van de vijfde coronagolf.

% per vorm formele zorg die in de periode november en december 2021 is geminderd of gestopt
N232

In absolute zin zijn het minderen of stoppen van dagbesteding en begeleiding de vormen van zorg die de grootste groepen mantelzorgers en hun naasten treffen, op de voet gevolgd door verpleging en verzorging. Relatief gezien zijn logeeropvang, dagbesteding en ggz-zorg de zorgsoorten die relatief vaak zijn geminderd of zelfs stopgezet. De mogelijkheden van logeeropvang en ggz-zorg worden in vergelijking met dagbesteding door relatief kleine groepen respondenten (11% en 13%) gebruikt.

Minder uitval professionele zorg dan tijdens voorgaande coronagolven

In april 2020 was corona net in ons land gearriveerd en zat Nederland in een strenge lockdown. Het effect op de hoeveelheid geboden professionele zorg thuis was toen fors. Dagopvang of dagbesteding nam toen af bij 89% van de ondervraagde mantelzorgers en bij 96% de logeeropvang terwijl de percentages nu 28% respectievelijk 31% zijn. Alle vormen van zorg waren destijds meer afgeschaald dan tijdens de huidige coronagolf eind november en begin december 2021. Ook in vergelijking met de afgeschaalde zorg in december 2020 toen een tweede golf corona op ons land in haar greep had, zijn de huidige cijfers gunstiger, met uitzondering voor hulp bij het huishouden dat nu stijgt van 14% naar 17% afgeschaald. Het percentage afgeschaalde verzorging en verpleging is vergelijkbaar met december 2020, namelijk 17%.

Initiatief stopzetten zorg voornamelijk vanuit zorgaanbieder

Het initiatief van het stoppen of minderen van formele zorg ligt voornamelijk bij de zorgaanbieder. In ongeveer de helft van de gevallen is de formele zorg op initiatief van de zorgaanbieder geminderd en 21% op eigen initiatief. De overige 27% geeft meerdere vormen van zorg te ontvangen waarvan sommige vormen op eigen initiatief zijn geminderd of gestopt en andere vormen op initiatief van de zorgaanbieder. Het op eigen initiatief minderen of stopzetten van de professionele zorg gebeurt uit angst voor een mogelijke besmetting met het coronavirus via een zorgmedewerker.

Meer informele hulp weggevallen rondom mantelzorgers dan erbij gekomen

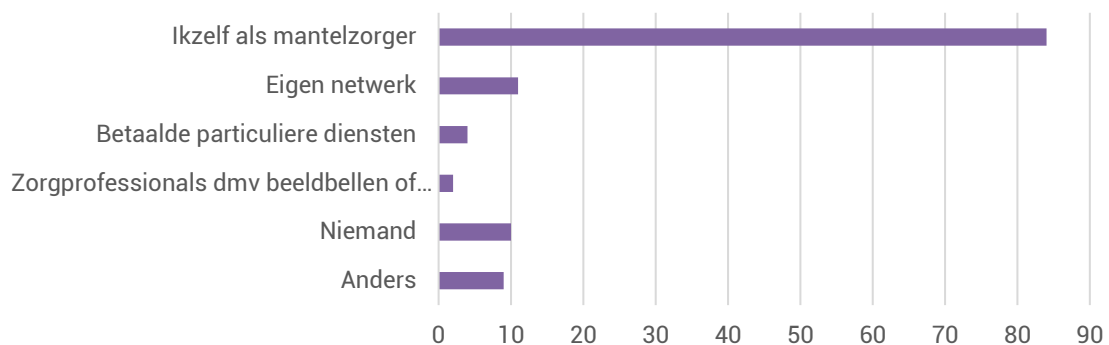
Naast het weggevallen van professionele hulp en ondersteuning ontvangt een deel van de mantelzorgers ook hulp van zorgvrijwilligers (19%) of uit het eigen netwerk (38%). Het grootste deel van de respondenten staat dus alleen in hun mantelzorgtaken.

Bij hulp van zorgvrijwilligers is een derde van de hulp geminderd of gestopt en bij twee derde loopt de hulp als gewoonlijk door. Hulp uit het eigen netwerk is bij 30% van de mantelzorgers in de zorgsituatie geheel of gedeeltelijk gestopt en 64% krijgt evenveel hulp als voorheen. Slechts bij 6% wordt meer hulp dan voorheen uit eigen netwerk gegeven, van wie slechts 1 mantelzorger te maken heeft met uitval van professionele zorg of zorgvrijwilligers. Een groot deel van de uitgevallen zorg lijkt dus niet door het netwerk om de zorgvrager en mantelzorger heen te worden opgevangen. Voor een deel is dit eigen keuze om het risico op besmetting zo klein mogelijk te houden (22%). Mogelijk is er bij de resterende groep geen sprake van een netwerk, is dit netwerk niet in staat te helpen of kan de mantelzorger de weggevallen zorg zelf geheel overnemen.

Mantelzorger neemt weggevallen zorg (deels) over

Bij 27% van alle mantelzorgers die zorgen voor iemand in de thuissituatie is er in de zorgsituatie een of meerdere vormen van hulp of ondersteuning geminderd of gestopt. Dat kan zowel professionele zorg zijn als ondersteuning door zorgvrijwilligers of eigen netwerk. In 84% van deze zorgsituaties, springt de mantelzorger in om de afgeschaalde hulp en zorg al dan niet deels op te vangen.

Wie vangt geheel of gedeeltelijk de zorg op die is weggevallen? N=129

Uit bovenstaande figuur blijkt dat door 10% van de mantelzorgers "niemand" is aangekruist. In een derde van de gevallen blijkt dat een deel van de weggevallen zorg door niemand wordt opgevangen en helaas in twee derde van de gevallen dat de weggevallen zorg in zijn geheel niet wordt opgevangen.

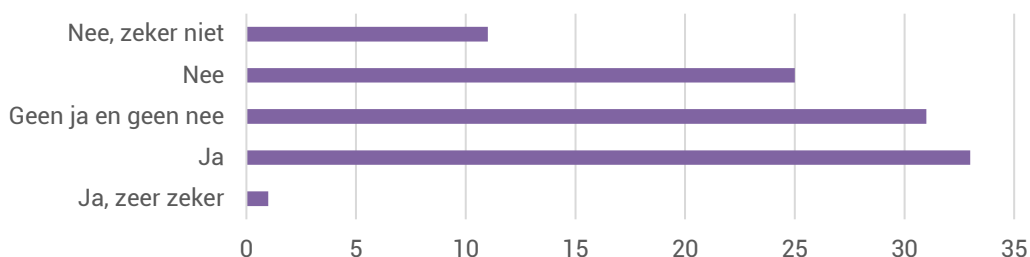
De antwoorden onder "anders" variëren van het opvangen van de zorg door familieleden of een vrijwilliger uit het dorp tot opname in het verpleeghuis door een burn-out van de betreffende mantelzorger.

Op de eerdere vraag of hulp uit het eigen netwerk in hoeveelheid was veranderd gaf 6% van de mantelzorgers aan dat het eigen netwerk momenteel meer hulp en ondersteuning geeft. Uit deze vraag blijkt dat 11% aangeeft dat het eigen netwerk weggevallen zorg opvangt. Deels kan dit verschil in percentages worden verklaard door het feit dat de groepen respondenten op deze vragen niet geheel met elkaar overeenkomen alsmede een andere vraagstelling.

Een derde mantelzorgers vindt dat weggefallen zorg voldoende wordt opgevangen

Ondanks hun eigen inzet om de weggefallen zorg op te vangen is een derde van de mantelzorgers van mening dat hun naaste momenteel onvoldoende zorg ontvangt. Een ongeveer even grote groep vindt van wel en eveneens een derde geeft daarop het antwoord "geen ja en geen nee".

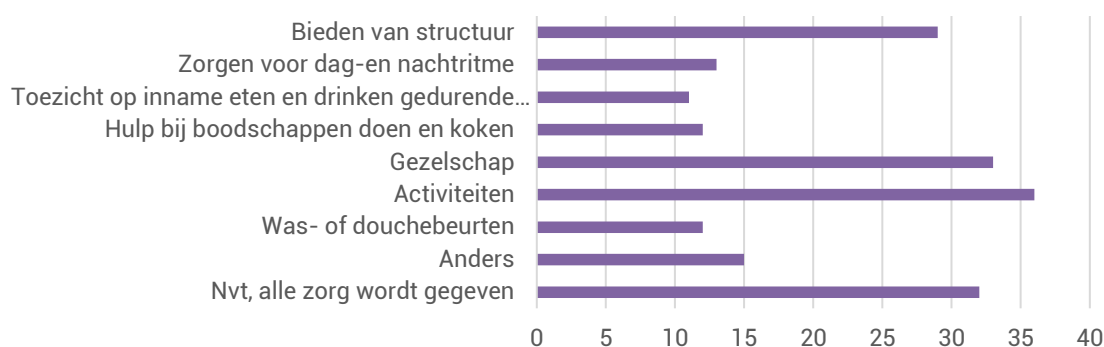
Wordt hiermee de weggefallen zorg voor uw naaste voorlopig voldoende opgevangen? N=129

Een derde zorgvragers ontvangt alle benodigde zorg ondanks afschaling hulp en zorg

Een op de drie mantelzorgers van een naaste van wie de zorg is afgeschaald geeft aan dat de zorg voldoende door anderen wordt opgevangen en dat alle benodigde zorg en ondersteuning wordt gegeven. Dat betekent dat twee op de drie mantelzorgers vinden dat er taken blijven liggen. Wat vooral wordt gemist voor de zorgvrager zijn activiteiten, gezelschap en het bieden van structuur door de dag heen.

Zijn er taken die uw naaste nu niet of minder krijgt, omdat niemand die taken kan opvangen? N=127

Onder het antwoord "anders" is onder andere genoemd hulp bij het huishouden en praktische zaken (6x), dagbesteding (4x) en verzorging (4x).

Altijd "aan" moeten staan grootste effect voor mantelzorgers

De groep mantelzorgers die de weggefallen zorg en ondersteuning (deels) opvangen noemen het "altijd" aan moeten staan (74%) als een gevoel dat zij nu meer dan voorheen ervaren. Mentale belasting wordt door 71% ervaren en 56% heeft nu minder tijd voor sociale contacten of ontspanning.

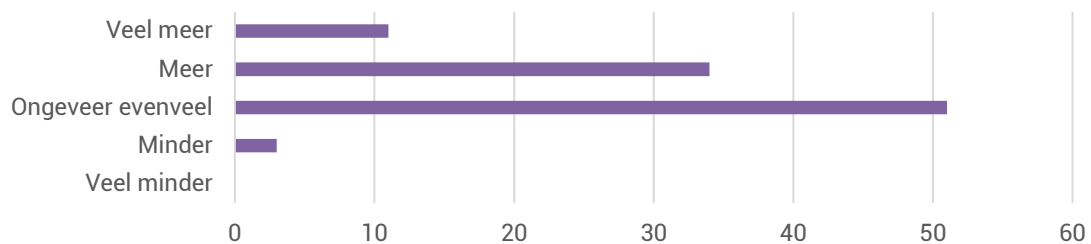
Nu ik een deel van de weggevallen zorg opvang ervaar ik meer: N=101

Mantelzorgers zorgen meer in vergelijking met zomer zonder coronamaatregelen

De zomer van 2021 was relatief normaal. Vrijwel alle corona-maatregelen waren versoepeld en de impact van corona op zowel de formele als de informele zorg was relatief klein. De situatie is nu gekanteld, met oplopende corona-besmettingen en maatregelen om verspreiding van het virus zoveel mogelijk tegen te gaan. Bijna de helft van de mantelzorgers (46%) is geeft aan nu meer te zorgen voor hun naaste in vergelijking met de zomerperiode.

Bent u de laatste weken meer of minder gaan zorgen voor uw naaste in vergelijking met afgelopen zomer? N=422

De groep mantelzorgers van wie bij de zorgvrager de professionele zorg (deels) op initiatief van de zorgaanbieder is gestopt, is het aandeel mantelzorgers dat door de omstandigheden gedwongen meer is gaan zorgen nog hoger, namelijk 61%.

Ervaren zorgzwaarte

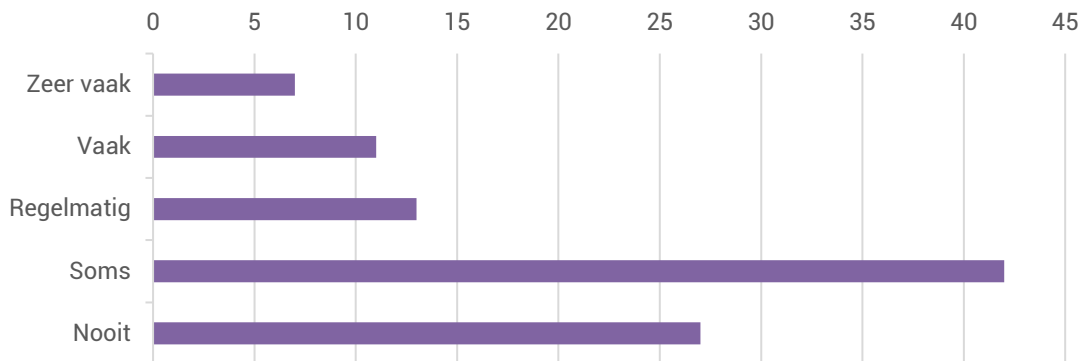
Mantelzorgers geven de zorgzwaarte gemiddeld een 6,7 op de schaal van 1 tot 10, waarbij 1 staat voor helemaal niet zwaar belast en 10 staat voor te zwaar belast. De ervaren zorgzwaarte loopt op naar een 7,3 als we kijken naar de groep mantelzorgers die zorgen voor iemand van wie de professionele zorg is afgeschaald. Als vervolgens ook de mantelzorgers aangeeft dat hij of zij de weggevallen zorg (deels) opvangt, stijgt het de ervaren zorgzwaarte naar een 7,5. Het afschalen van de professionele zorg heeft dus gevolgen voor de ervaren belasting van mantelzorgers.

1 op 3 mantelzorgers ervaart regelmatig tot vaak gevoelens van de zorg niet meer aan te kunnen

Van de mantelzorgers ervaart 73% soms tot zeer vaak gevoelens de zorg voor de naaste niet meer aan te kunnen. Een op de drie zelfs regelmatig tot zeer vaak.

Heeft u de afgelopen periode het gevoel gehad de zorg voor uw naaste niet meer aan te kunnen?

N=417

Kijken we specifiek naar de groep mantelzorgers van wie de professionele zorg van de naaste op initiatief van de zorgaanbieder is afgeschaald, dan stijgt het percentage mantelzorgers dat regelmatig tot zeer vaak gevoelens heeft de zorg niet meer aan te kunnen naar 48%.

Achtergrond respondenten

Aan dit onderzoek deden 562 respondenten mee in de periode van 7 december tot en met 15 december 2021. Van hen vielen 51 respondenten af omdat zij inmiddels niet meer voor een ander zorgen. Iets meer dan de helft van de mantelzorgers woont samen met de persoon voor wie men zorgt. Van de respondenten zorgt 58% voor iemand ouder van 65 jaar of ouder. De respondenten zijn vrijwel allemaal (zeer) langdurig en intensief zorgende mantelzorgers.

Nationaal Mantelzorgpanel

Met het Nationaal Mantelzorgpanel peilt MantelzorgNL periodiek de behoeften en meningen van mantelzorgers over actuele onderwerpen die met mantelzorg te maken hebben. Momenteel telt het NMP ongeveer 1650 panelleden. De resultaten worden gebruikt om actuele vraagstukken in kaart te brengen waarmee de belangen van mantelzorgers worden behartigd. Zie voor meer informatie: www.mantelzorg.nl/resultaten